

na částku minimálně ve výši 2.300 Kč měsíčně v dané věci podmínkou pro splnění podmínek pro povolení oddlužení podle § 395 odst. 1 písm. b) IZ, kterou dlužník přes výzvu a poučení soudu prvního stupně nesplnil a vady předložené darovací smlouvy brání v pokračování řízení o návrhu na povolení oddlužení. Za této situace je věcně správný procesní postup soudu prvního stupně, který návrh dlužníka na povolení oddlužení odmítl, neboť tento postup je v souladu i s ustanovením § 393 odst. 3 IZ ve znění účinném do 30. 6. 2017 a odvolací soud proto ve výroku I. napadené rozhodnutí jako věcně správné podle § 219 o. s. ř. potvrdil. (**VS Olomouc 1 VSOL 164/2018-A-34 ve věci KSOS 22 INS 8853/2017**)

## V. PROPOČET PLNĚNÍ ODDLUŽENÍ

### 1. Předpoklad hodnoty plnění věřitelům a míry uspokojení věřitelů

Jednou z náležitostí návrhu na povolení oddlužení, jejíž vyplnění činilo sepisovatelům insolvenčních návrhů zpravidla největší potíže, je kolonka s názvem **Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka**. Byť se v § 391 IZ výslovně neuvádí hodnota plnění, kterou nezajištění věřitelé obdrží, jako povinná náležitost návrhu na povolení oddlužení, je povinnost tuto informaci v návrhu uvést stanovena prováděcím právním předpisem [§ 17 odst. 1 písm. l) formulářové vyhlášky], na který § 391 odst. 3 IZ odkazuje.

Do novely insolvenčního zákona účinné od 1. 6. 2019 byla **očekávaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů** (která byla vypočtena jako poměr očekávané hodnoty plnění pro nezajištěné věřitele a celkového objemu nezajištěných závazků) klíčovým parametrem pro rozhodnutí, zda oddlužení bude dlužníku povoleno a schváleno, či nikoliv. V § 395 odst. 1 písm. b) IZ ve znění do 31. 5. 2019 bylo výslovně stanoveno, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí. Sepisovatel insolvenčního návrhu tak musel očekávanou míru uspokojení nezajištěných věřitelů propočítat. V případě, že by zjistil, že dlužník minimální hranice pro uspokojení svých pohledávek nedosáhne, měl by doporučit přijmout taková opatření, která dlužníkovi umožní minimální hranice uspokojení věřitelů dosáhnout, jinak nebylo vhodné návrh na povolení oddlužení ani podávat. Počínaje 1. 6. 2019 již hranice očekávané míry uspokojení nezajištěných věřitelů pevně stanovena není. Postačí tak, aby sepisovatel návrhu na povolení oddlužení uvedl, jakou částku nezajištění věřitelé obdrží, aniž by ji nutně musel porovnávat s výší dlužnických závazků. Jedná se o výrazné zjednodušení, neboť v praxi se ukázalo, že dlužníci velice často nemají o výši svých

závazků dostatečný přehled, a to buď vlastní vinou, neboť se sami zbavili listin, ze kterých lze výši jejich závazků zjistit, nebo i bez jejich zavinění, kdy věřitelé teprve po podání návrhu na povolení oddlužení začnou vyčíslovat své pohledávky a uplatňovat případné peněžité sankce, které dosud nevyčíslili a neuplatňovali. Alespoň orientačnímu výpočtu očekávané míry uspokojení nezajištěných věřitelů se však zodpovědný sepisovatel přesto nevyhne, neboť míra uspokojení věřitelů má dopad na délku trvání oddlužení. Pokud dlužník uhradí 60 % svých nepodřízených nezajištěných závazků po třech letech schváleného oddlužení, trvá oddlužení zkrácenou dobu tři roky namísto běžných pěti let. Plnění, které věřitelé během zkrácené doby obdrží, je tak samozřejmě nižší než plnění, které by obdrželi ve standardní době trvání oddlužení. Míra uspokojení nezajištěných věřitelů je rovněž důležitá v závěrečné fázi oddlužení. V případech, kdy dlužník uhradí alespoň 30 % nepodřízených pohledávek přihlášených věřitelů, má se za to, že splnil povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů, což je jednou z podmínek splnění oddlužení.

Ačkoliv již není očekávaná míra uspokojení věřitelům tím veledůležitým parametrem pro povolení a schválení oddlužení, **očekávaná hodnota plnění, které nezajištění věřitelé obdrží, stále velmi důležitou je.** Insolvenční zákon totiž v § 395 odst. 1 písm. b) vyžaduje, aby výše splátky nezajištěným věřitelům nebyla nižší než částka, kterou dlužník hradí insolvenčnímu správci na jeho hotových výdajích a odměně.

Aby mohl sepisovatel stanovit hodnotu plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka, je třeba posoudit, **z jakých zdrojů** bude dlužník své závazky v průběhu oddlužení hradit, a to v závislosti na různých způsobech oddlužení. U oddlužení zpeněžením majetkové podstaty sepisovatel narazí zejména na **problematiku správného ocenění nezajištěného majetku**, u oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty pak ještě přistupuje **posouzení, jaké příjmy jsou pro účely oddlužení postizitelné a v jakém rozsahu.** Rovněž je třeba, aby sepisovatel insolvenčního návrhu kalkuloval s pohledávkami, které se při oddlužení uspokojují **přednostně**, a měl na mysli, že postizitelné příjmy dlužníka budou pro uspokojení nezajištěných věřitelů sloužit pouze v rozsahu, ve kterém nebudou sloužit k uspokojení přednostních pohledávek.

Věřitelé se očekávanou mírou uspokojení věřitelů nyní zpravidla dozvědí až poté, co ji vypočte insolvenční správce a výsledek svého výpočtu prezentuje ve zprávě pro oddlužení. Na rozdíl od sepisovatele návrhu na povolení oddlužení má již insolvenční správce v této fázi většinou tu výhodu, že je mu znám objem závazků, které nezajištění věřitelé vůči dlužníkovi uplatňují, a má k dispozici znalecký posudek k ocenění nemovitého majetku dlužníka. Problémy s právním posouzením postizitelné části dlužnickových příjmů a přednostních pohledávek věřitelů dlužníka však setrvávají.

V další části této kapitoly se budeme detailněji věnovat jednotlivým kategoriím zdrojů plnění oddlužení a distribuci těchto zdrojů k uspokojení přednostních a nepřednostních pohledávek věřitelů dlužníka.

## **2. Zdroje plnění oddlužení zpeněžením majetkové podstaty**

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je zdrojem pro uspokojení věřitelů dlužníka toliko příjem ze zpeněžení majetku, který dlužník vlastnil ke dni vydání rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, příjem ze zpeněžení majetku, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl (tzv. zatajený majetek), a hodnoty získané z neúčinného právního jednání (tzv. vyvedený majetek). Postup zpeněžení je nutno rozlišit podle toho, zda se jedná o příjem ze zpeněžení majetku nezajištěného, či zajištěného.

### **2.1 Příjem ze zpeněžení nezajištěného majetku**

Základním zdrojem pro uspokojení nezajištěných věřitelů v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je příjem ze zpeněžení nezajištěného majetku. Zpeněžuje se veškerý majetek, který dlužník vlastnil ke dni vydání usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, vyjma věcí, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Takovými věcmi jsou zejména

- běžné oděvní součásti, včetně prádla a obuvi,
- obvyklé vybavení domácnosti, zejména lůžko, stůl, židle, kuchyňská linka, kuchyňské nářadí a nádobí, lednička, sporák, vařič, pračka, vytápěcí těleso, palivo, příkrývka a ložní prádlo, pokud hodnota takové věci zjevně nepřesahuje cenu obvyklého vybavení domácnosti,
- studijní a náboženská literatura, školní potřeby a dětské hračky,
- snubní prsten, písemnosti osobní povahy, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se povinného nebo členů jeho rodiny a nosiče dat těchto záznamů, pokud nelze takové záznamy přenést na jiný nosič dat, a jiné předměty podobné povahy,
- zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný nebo člen jeho domácnosti potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,
- hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu,
- zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník.

Věci sloužící k podnikání dlužníka však z majetkové podstaty vyloučeny nejsou.

V případě, že bude sepisovatel insolvenčního návrhu navrhopvat oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, musí pro účely výpočtu předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů pečlivě zvážit, jaké ceny lze zpeněžením majetku reálně dosáhnout. Představy dlužníků v tomto směru bývají často značně zkresené. Lze uvítat, že novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. a účinnou od 1. 7. 2017 se do insolvenčního zákona vrátila povinnost nechat nemovitý majetek v oddlužení ocenit znaleckým posudkem (§ 398a odst. 2 IZ). Věřitelé i insolvenční soud tak mají k dispozici důležitý podklad pro své rozhodnutí, jaký způsob provedení oddlužení zvolit. Sepisovatel insolvenčního návrhu by při výpočtu předpokládané míry uspokojení nezajištěných věřitelů měl mít rovněž na paměti přednostní pohledávky, které bude třeba z výtěžku zpeněžení uspokojit (srov. kapitulu 4.1).

Na tomto místě je vhodné rovněž poznamenat, že ochrana obydlí dlužníka tak, jak je popsána v kapitole 3.1, se v případě oddlužení prostým zpeněžením majetku dlužníka neuplatní.

## 2.2 Příjem ze zpeněžení zajištěného majetku

Majetek, který slouží k zajištění, insolvenční správce po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zpeněží, ledaže zajištěný věřitel požádá, aby tento majetek zpeněžen nebyl. O to však zajištěný věřitel může požádat pouze tehdy, pokud zpeněžením ostatního majetku dojde k plnému uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů nebo pokud zajištěná pohledávka zjevně přesahuje hodnotu zajištění. V případě, že žádná z těchto možností nenastane, dochází ke zpeněžení zajištěného majetku vždy (tj. i bez žádosti zajištěného věřitele). Je tomu tak proto, aby zajištěný věřitel nemohl zablokovat prodej majetku, z jehož výtěžku by se mohlo dostat (po uspokojení zajištěných věřitelů) i na věřitele nezajištěné.

Sepisovatel insolvenčního návrhu, který by kalkuloval předpokládanou hodnotu pro uspokojení nezajištěných věřitelů, by tak měl primárně posoudit, zda v insolvenčním řízení dojde (musí dojít) ke zpeněžení zajištěného majetku, a v případě, že ano, jaká hyperocha z prodeje zajištěného majetku bude použita k uspokojení nezajištěných věřitelů.

Před novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. 6. 2019 nastávaly problémy v případě, kdy došlo na pokyn zajištěného věřitele ke zpeněžení zástavy a po vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli zůstala část pohledávky tohoto věřitele neuspokojena. Mezi odbornou veřejností nepanovala shoda na vyřešení otázky, zda bude neuspokojená část pohledávky zajištěného věřitele uspokojována v rozvrhu spolu s ostatními nezajištěnými pohledávkami (a tím dojde ke snížení míry uspokojení ostatních nezajištěných věřitelů), nebo zda bude tento věřitel uspokojován toliko z výtěžku zpeněžení zástavy a do rozvrhu nebude zařazen (jako tomu bylo

při oddlužení plněním splátkového kalendáře). Ačkoliv se judikatura Vrchního soudu v Praze (viz 3 VSPH 207/2017) klonila k variantě druhé, tak zejména soudce Krajského soudu v Praze Mgr. Tomáš Jirmásek přicházel s logickou argumentací pro podporu varianty první.<sup>21</sup> Spor byl krátce před novelou vyřešen rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018, který dal za pravdu variantě první. Zákonodárce však novelou ustanovení § 398 odst. 2 IZ řešení opět otočil, když v poslední větě výslovně uvedl, že **nezajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění**, tj. že s neuspokojenou částí své pohledávky nebudou do rozvrhu zařazeni. Nutno poznamenat, že tento závěr platí toliko pro ta insolvenční řízení, ve kterých bylo rozhodnuto o úpadku nejdříve 1. 6. 2019.

### 2.3 Příjem ze zpeněžení zatajeného majetku

Podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit seznam svého majetku, včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků. V seznamu majetku je dlužník povinen označit jednotlivě svůj majetek, včetně pohledávek. Seznam musí dlužník podepsat a výslovně v něm uvést, že je správný a úplný. Majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ačkoliv tuto povinnost měl, je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení a výtěžek použít k uspokojení zjištěných pohledávek přihlášených věřitelů.

### 2.4 Příjem ze zpeněžení vyvedeného majetku

V případech, že bude zjištěno, že dlužník v minulosti zbavil svého majetku bez toho, aby obdržel přiměřené protiplnění (tzv. majetek vyvedl nebo odklonil), nebo zvýhodnil některého z věřitelů či úmyslně zkrátil uspokojení jiných věřitelů, napadne toto jednání insolvenční správce odpůřčí žalobou. Insolvenční soud následně označí tyto úkony dlužníka za neúčinné. Plnění z neúčinných právních úkonů je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení a rovněž tento výtěžek použít k uspokojení pohledávek přihlášených věřitelů. Dlužníkům tak rozhodně nelze doporučit, aby se o tyto neúčinné úkony pokoušeli, neboť kromě toho, že budou zpravidla insolvenčním správcem napadnuty, mohou ukazovat na nepoctivý záměr dlužníka a vést až k neschválení jeho oddlužení.

<sup>21</sup> JIRMÁSEK, T. Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení. *Insolvenční zóna* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.insolvencizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp/>. JIRMÁSEK, T. Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení – Varianta 2. *Insolvenční zóna* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.insolvencizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp-varianta2/>.